

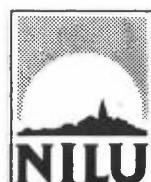
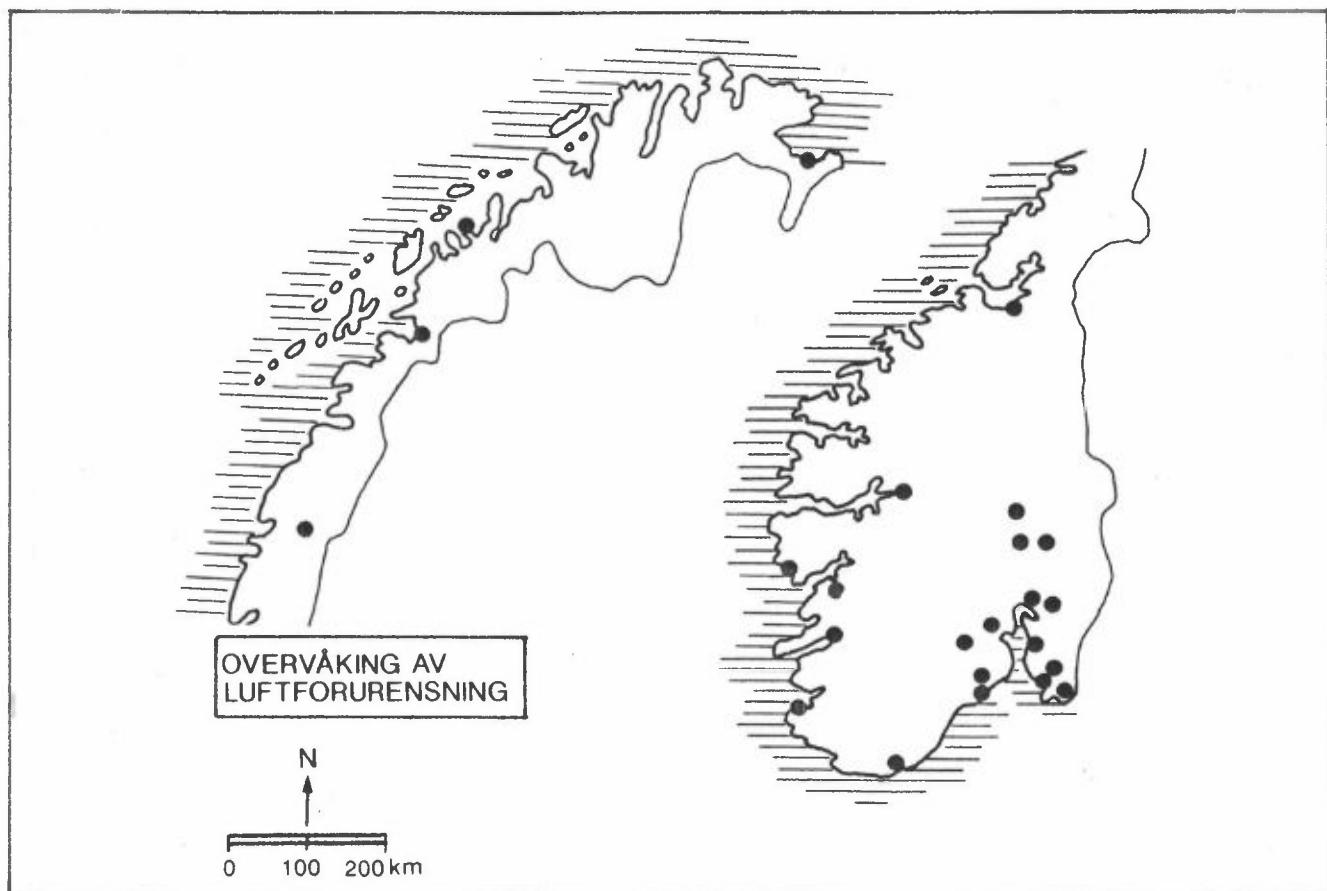
Statlig program for
forurensningsovervåking

Rapport nr.: 350/89

Oppdragsgiver: Statens forurensningstilsyn

Deltakende institusjon: NILU

Kartlegging av konsentrasjoner av tungmetaller i luft i tettsteder

Norsk institutt for luftforskning
POSTBOKS 64 - N-2001 LILLESTRØM

Statlig program for forurensningsovervåking

Det statlige programmet omfatter overvåking av forurensningsforholdene i

**luft og nedbør
grunnvann
vassdrag og fjorder
havområder
skog**

Overvåkingen består i langsigte undersøkelser av de fysiske, kjemiske og biologiske forhold.

Hovedmålsettingen med overvåkingsprogrammet er å dekke myndighetenes behov for informasjon om forurensningsforholdene med sikte på best mulig forvaltning av naturressursene.

Hovedmålet spenner over en rekke delmål der overvåkingen bl.a. skal:

- gi informasjon om tilstand og utvikling av forurensningssituasjonen på kort og lang sikt.**
- registrere virkningen av iverksatte tiltak og danne grunnlag for vurdering av nye forurensningsbegrensende tiltak.**
- påvise eventuell uheldig utvikling i recipienten på et tidlig tidspunkt.**
- over tid gi bedre kunnskaper om de enkelte vannforekomstens naturlige forhold.**

Sammen med overvåkingen vil det føres kontroll med forurensende utslip og andre aktiviteter.

Overvåkingsprogrammet finansieres i hovedsak over statsbudsjettet. Statens forurensningstilsyn er ansvarlig for gjennomføring av programmet.

Resultater fra de enkelte overvåkingsprosjekter publiseres i årlige rapporter.

Henvendelser vedrørende programmet kan i tillegg til de aktuelle institutter rettes til Statens forurensningstilsyn, Postboks 8100 Dep, 0032 Oslo 1, tlf. 22 57 34 00.

NILU OR : 30/89
REFERANSE: O-8818
DATO : MAI 1989
ISBN : 82-425-0035-5

KARTLEGGING AV KONSENTRASJONER AV
TUNGMETALLER I LUFT I TETTSTEDER

L.O. Hagen, A. Bartonova, T. Berg,
O. Røyset og M. Vadset

NORSK INSTITUTT FOR LUFTFORSKNING
POSTBOKS 64, 2001 LILLESTRØM
NORGE

SAMMENDRAG

I det landsomfattende rutinemessige overvåkingsprogrammet for luftkvalitet i byer og tettsteder som utføres på oppdrag fra Statens forurensningstilsyn (SFT), tas det døgnlig prøver av luftas innhold av svevestøvpartikler. Rutinemessig analyseres sotmengden på alle stasjoner i februar, mai, august og november hvert år, mens bly analyseres i februar på ni utvalgte stasjoner.

Svevestøvprøver fra 18 målesteder er spesielt utplukket og analysert for innholdet av 31 elementer (tungmetaller) ved hjelp av ICP-MS (Inductively Coupled Plasma Mass Spectrometry), som er en relativt nytterviklet metode for elementanalyser.

De viktigste kildene til tungmetaller i luft regnes som kjente, men det er likevel av interesse å undersøke en del industristeder og tettsteder nærmere med tanke på mulig ukjente kilder og forekomster.

Resultatene viser at de fleste stedene hadde forhøyede konsentrasjoner av ett eller flere elementer. De stedene som hadde forhøyede konsentrasjoner av flest elementer var Kristiansand, Odda, Oslo, Mo i Rana og Ålvik. Også i Drammen, Kirkenes og Trondheim var det forhøyede konsentrasjoner av en del elementer.

Sammenlikning av resultatene fra denne undersøkelsen med data fra bakgrunnstasjonen Birkenes i Aust-Agder fra 1985-86 viste minst forskjeller i maksimale konsentrasjoner for elementene Na, V, Cd og Sb. For de øvrige elementene som er målt i begge undersøkelsene, var de maksimale konsentrasjonene i byer og tettsteder 10 til 60 ganger høyere enn på Birkenes. Forskjellen er antagelig enda større fordi det i denne undersøkelsen bare ble tatt ut fem filtre fra byer og tettsteder, mens Birkenes-undersøkelsen bygger på 160 prøver.

Denne kartleggingen av tungmetaller i luft har omfattet vel halvparten av målestedene som er med i det rutinemessige overvåkingsprogrammet. Undersøkelsen vil fortsette i 1989 ved at prøver fra et ytterligere antall målesteder vil bli analysert på samme måte.

INNHOLD

	Side
SAMMENDRAG	1
1 INNLEDNING	5
2 METODER FOR PRØVETAKING OG ANALYSE	5
2.1 Prøvetaking i felt	5
2.2 Forbehandling av prøvene	5
2.3 ICP-MS-analyse	6
3 PRØVETAKING	6
4 TUNGMETALLKONSENTRASJONER	7
5 BEHOV FOR VIDERE ARBEID	15
6 REFERANSER	16
DATAVEDLEGG: Måleresultater for 31 elementer	17

KARTLEGGING AV KONSENTRASJONER AV TUNGMETALLER I LUFT I TETTSTEDER

1 INNLEDNING

I Statens forurensningstilsyns miljøgiftprosjekt (SFT, 1987) pekes det blant annet på at en del tungmetaller må undersøkes nærmere med tanke på en reduksjon av utsippene. De viktigste kildene til tungmetaller i luft regnes som kjente, men det er likevel av interesse å undersøke en del industristeder og tettsteder nærmere med tanke på mulige ukjente kilder og forekomster.

Norsk institutt for luftforskning (NILU) har et avansert analyseinstrument (ICP-MS: Inductively Coupled Plasma Mass Spectrometry), som gjør det mulig å analysere et stort antall tungmetaller samtidig. I denne undersøkelsen er 31 elementer analysert i hver prøve.

2 METODER FOR PRØVETAKING OG ANALYSE

2.1 PRØVETAKING I FELT

Landsomfattende rutinemessige målinger av luftkvalitet i byer og tettsteder er gjennomført siden 1977 etter oppdrag fra SFT. En prøvetaker av type FK ("fylkeskasse") samler blant annet filterprøver av svevestøvmengden i lufta. Prøvene tas som gjennomsnitt over 24 timer fra kl. 08 om morgen til neste morgen kl. 08. Under normale driftsforhold inneholder hver prøve ca. $3,6 \text{ m}^3$ luft. Prøvetakeren samler partikler med diameter opp til $5-10 \mu\text{m}$ på et filter av type Whatman 40.

2.2 FORBEHANDLING AV PRØVENE

Filterprøvene ble oppsluttet i teflonbomber (PTFE, TIPAC A/S). Et halvt filter ble tilsatt 2 ml HNO_3 (Suprapur Merck). Bombene ble lukket og oppslutningen foregikk ved 150°C i 4 timer. Etter avkjøling ble prøvene fortynnet til 10 ml med 1% HNO_3 tilsatt 50 ppb In.

Alt glass- og plastutstyr som ble benyttet i prosedyren var syrevasket med 2% HNO_3 og skylt i dobbeltdestillert ionebyttet vann (Milli-Q).

2.3 ICP-MS-ANALYSE

ICP-MS er en relativt nyutviklet metode for elementanalyser. NILU har et VG Plasmaquad ICP-MS instrument fra VG Elemental.

Ved bruk av ICP-MS føres prøven inn i et argonplasma som har en temperatur på $6\ 000\text{-}10\ 000^{\circ}\text{C}$. Her brytes de fleste bestanddelene i prøven ned til enkle positive ioner. Ionene i plasmaet føres inn i et quadropol-massespektrometer, hvor de ulike isotopene i masseområdet 2 til 250 separeres og kvantifiseres. Det er mulig å bestemme opp til ca. 70 elementer samtidig i samme prøve. Beskrivelse av ICP-MS-teknikken er blant annet gjort av Montaser og Golightly (1987).

Analysene ble utført med kvantitativ prosedyre ved å sveipe masseområdet 6 til 239. Analysen ble utført med 50 ppb In som intern standard. Standarder ble laget med samme syrekonsentrasjon som de oppsluttede prøvene. Prøvene ble også korrigert for elementkonsentrasjoner i blindfilter.

3 PRØVETAKING

I første omgang ble det tatt ut fem filterpøver fra hver av følgende 18 målestasjoner til analyse:

Bergen (CMI)	Oslo (St. Olavs plass)
Drammen (Engene)	Sauda (Rådhuset)
Karpdalen (i Sør-Varanger)	Stavanger (Handelens hus)
Kirkenes (Rådhuset)	Svanvik (i Sør-Varanger)
Kristiansand (Festningsgt.)	Svelgen (Rådhuset)
Mo i Rana (Mo)	Trondheim (Brattøra)
Narvik (Rådhuset)	Øvre Årdal (Farnes)
Notodden (El.kjøling)	Ålvik (Villabyen)
Odda (Brannstasjonen)	Årdalstangen (Lægreid)

Bortsett fra Svelgen og Ålvik, hvor det ble tatt ut filtre fra februar 1986, var de øvrige filtrene fra februar 1988. De fem filtrene fra hvert sted ble valgt fra dager hvor andre analyser hadde vist forhøyede konsentrasjoner av ett eller flere av stoffene SO_2 , sot, bly og NO_2 .

På grunnlag av analyseresultatene fra disse ialt 90 filtrene, ble resten av filtrene fra februar 1988 (24 fra hver stasjon) fra tre stasjoner, Kristiansand, Odda og Oslo tatt ut til analyse.

Følgende 31 elementer ble analysert:

Li : litium	Ni^2 : nikkel	Te : tellur
Be : beryllium	Cu^1 : kopper	Cs : cesium
B : bor	Zn^1 : sink	Ba : barium
Na : natrium	As^2 : arsen	La : lantan
Mg : magnesium	Rb : rubidium	Hg^1 : kvikksølv
Al^2 : aluminium	Sr : strontium	Tl : thallium
V : vanadium	Y : yttrium	Pb^1 : bly
Cr ¹ : krom	Mo : molybden	Bi : vismut
Mn : mangan	Cd^1 : kadmium	Th : thorium
Fe : jern	Sb : antimon	U : uran
Co : kobolt		

- 1) Stoffer SFT har prioritert for tiltak (prioritet 1).
- 2) Stoffer SFT mener bør vurderes nærmere før eventuelle tiltak (prioritet 2).

4 TUNGMETALLKONSENTRASJONER

Alle analyseresultatene er presentert i datavedlegget. Det første settet tabeller gir for hvert sted middelverdi, laveste døgnmiddelverdi, høyeste døgnmiddelverdi, standardavvik, antall observasjoner og antall observasjoner under deteksjonsgrensen for hvert element. Det andre settet tabeller gir samtlige døgnmiddelverdier av alle 31 elementer for hvert sted. Alle måleresultater er gitt i ng/m^3 (nanogram pr. m^3 luft).

I det følgende er det gitt korte kommentarer til måleresultatene for hvert av de 31 elementene. For en del elementer er det sammenliknet

med måleresultater fra bakgrunnstasjonen Birkenes i Aust-Agder i perioden februar 1985-januar 1986 (Amundsen, 1986).

Li (litium):

Samtlige døgnmiddelverdier, unntatt en eller to fra Kristiansand, Odda, Oslo og Ålvik var under deteksjonsgrensen på 1 ng/m³. Høyeste døgnmiddelverdi var 6 ng/m³ i Ålvik.

Be (beryllium):

Samtlige døgnmiddelverdier var under deteksjonsgrensen på 1 ng/m³.

B (bor):

Noen få døgnmiddelverdier fra 20 ng/m³ (deteksjonsgrensen) til 40 ng/m³ ble målt i Kirkenes, Svanvik, Odda og Oslo. I Ålvik var alle fem prøvene over deteksjonsgrensen, og den høyeste var 110 ng/m³.

Na (natrium):

Deteksjonsgrensen for natrium var 1 100 ng/m³. Den høyeste døgnmiddelverdien ble målt i Drammen med 10 000 ng/m³, mens Kristiansand hadde 5 800 ng/m³. I Bergen, Mo i Rana, Odda, Trondheim, Øvre Årdal og Ålvik var den høyeste døgnmiddelverdien to til tre ganger deteksjonsgrensen.

På Birkenes i Aust-Agder ble det i perioden februar 1985-januar 1986 målt årsmiddelverdi på 350 ng/m³ og høyeste døgnmiddelverdi på 2 700 ng/m³. Lavere deteksjonsgrense på Birkenes-prøvene skyldes at disse ble tatt med et mye større luftvolum (høyvolum-prøvetaker).

Mg (magnesium):

Alle stedene hadde døgnmiddelverdier over deteksjonsgrensen på 30 ng/m³. I Drammen, Kirkenes, Kristiansand, Odda, Oslo, Stavanger, Svelgen, Trondheim og Ålvik var de høyeste døgnmiddelverdiene over 1 000 ng/m³. De klart høyeste døgnmiddelverdiene hadde Ålvik med inntil 28 000 ng/m³.

Al (aluminium):

Aluminium står på SFTs liste over stoffer som bør vurderes nærmere før eventuelle tiltak (prioritet 2). I SFT's miljøgiftprosjekt (SFT, 1987) sies det at aluminium er meget giftig for vannlevende organismer, og forekomsten i vann er knyttet til forsuring gjennom langtransportert sur nedbør.

I samtlige prøver er aluminium påvist (laveste døgnmiddelverdi 36 ng/m³). Døgnmiddelverdier over 1 000 ng/m³ ble målt i Bergen, Kirkenes, Mo i Rana, Odda, Oslo, Stavanger, Svelgen, Trondheim, Øvre Årdal og Ålvik. Som for Mg hadde Ålvik de høyeste enkeltverdiene. Birkenes hadde i 1985-86 årsmiddelverdi på 73 ng/m³ og høyeste døgnmiddelverdi på 500 ng/m³.

V (vanadium):

Deteksjonsgrensen var 1 ng/m³. Døgnmiddelverdier over 20 ng/m³ ble målt i Kirkenes, Kristiansand, Mo i Rana og Narvik. Alle målte verdier var langt under Verdens helseorganisasjons grenseverdi på 1 000 ng/m³ som døgnmiddelverdi (WHO, 1987). Birkenes hadde i 1985-86 årsmiddelverdi 1,9 ng/m³ og høyeste døgnmiddelverdi 13 ng/m³.

Cr (krom):

Krom står på SFTs liste over stoffer som er prioritert for tiltak (prioritet 1). Døgnmiddelverdier over deteksjonsgrensen på $16 \text{ ng}/\text{m}^3$ er funnet i Kirkenes, Kristiansand, Mo i Rana, Odda, Sauda og Ålvik. Den høyeste enkeltverdien hadde Sauda med $52 \text{ ng}/\text{m}^3$. Birkenes hadde i 1985-86 årsmiddelverdi $0,68 \text{ ng}/\text{m}^3$ og høyeste døgnmiddelverdi $5,2 \text{ ng}/\text{m}^3$.

Mn (mangan):

Deteksjonsgrensen var $1 \text{ ng}/\text{m}^3$. Døgnmiddelverdier over $1\,000 \text{ ng}/\text{m}^3$ ble målt i Mo i Rana og Sauda (maks. $1\,500 \text{ ng}/\text{m}^3$), mens Kirkenes, Kristiansand, Narvik, Odda, Oslo og Ålvik hadde en høyeste døgnmiddelverdi over $100 \text{ ng}/\text{m}^3$. For mangan har Verdens helseorganisasjon satt grenseverdien til $1\,000 \text{ ng}/\text{m}^3$ som gjennomsnitt for ett år. Middelverdien for de fem døgnprøvene i Sauda var $1\,050 \text{ ng}/\text{m}^3$. På Birkenes ble det i 1985-86 målt $4,6 \text{ ng}/\text{m}^3$ som årsmiddelverdi og $24 \text{ ng}/\text{m}^3$ som høyeste døgnmiddelverdi.

Fe (jern):

Jern er påvist i samtlige prøver (laveste enkeltverdi $220 \text{ ng}/\text{m}^3$). Maksimale døgnmiddelverdier over $2\,000 \text{ ng}/\text{m}^3$ ble målt i Kristiansand, Mo i Rana, Narvik, Odda, Oslo, Trondheim og Ålvik. Den høyeste enkeltverdien hadde Narvik med $7\,400 \text{ ng}/\text{m}^3$. Birkenes hadde i 1985-86 $61 \text{ ng}/\text{m}^3$ som årsmiddelverdi og $618 \text{ ng}/\text{m}^3$ som høyeste døgnmiddelverdi.

Co (kobolt):

Samtlige døgnmiddelverdier var under deteksjonsgrensen på $1 \text{ ng}/\text{m}^3$. På Birkenes i 1985-86 var årsmiddelverdien $0,10 \text{ ng}/\text{m}^3$ og den høyeste døgnmiddelverdien $0,61 \text{ ng}/\text{m}^3$.

Ni (nikkel):

Nikkel står på SFTs liste over stoffer som bør vurderes nærmere før eventuelle tiltak (prioritet 2). Døgnmiddelverdier over deteksjonsgrensen på $16 \text{ ng}/\text{m}^3$ er funnet i Karpdalens, Kirkenes, Kristiansand, Mo i Rana, Narvik, Odda, Svanvik og Trondheim. Den høyeste døgnmiddelverdien hadde Kirkenes i Sør-Varanger med $76 \text{ ng}/\text{m}^3$. Hovedkilden her kan være nikkelverkene på sovjetisk side av grensen. Birkenes hadde i 1985-86 årsmiddelverdi $1,1 \text{ ng}/\text{m}^3$ og høyeste døgnmiddelverdi $7,4 \text{ ng}/\text{m}^3$.

Cu (kopper):

Kopper står på SFTs liste over stoffer som er prioritert for tiltak (prioritet 1). Deteksjonsgrensen ved analysen var $6 \text{ ng}/\text{m}^3$. Døgnmiddelverdier over $50 \text{ ng}/\text{m}^3$ ble målt i Drammen (maks. $110 \text{ ng}/\text{m}^3$), Karpdalens, Kirkenes, Kristiansand, Mo i Rana, Odda, Oslo, Stavanger og Ålvik. Birkenes hadde i 1985-86 årsmiddelverdi $1,6 \text{ ng}/\text{m}^3$ og høyeste døgnmiddelverdi $10 \text{ ng}/\text{m}^3$.

Zn (sink):

Sink står på SFTs liste over stoffer som er prioritert for tiltak (prioritet 1). Samtlige prøver unntatt én i Stavanger hadde konsentrasjoner over deteksjonsgrensen på $4 \text{ ng}/\text{m}^3$. Døgnmiddelverdier over $500 \text{ ng}/\text{m}^3$ ble målt i Bergen, Kristiansand, Mo i Rana (maks. $3\,200 \text{ ng}/\text{m}^3$), Oslo og Ålvik. På Birkenes ble det i 1985-86 målt årsmiddelverdi $15 \text{ ng}/\text{m}^3$ og høyeste døgnmiddelverdi $114 \text{ ng}/\text{m}^3$.

As (arsen):

Arsen står på SFTs liste over stoffer som bør vurderes nærmere før eventuelle tiltak (prioritet 2). Bare i Svanvik ble det målt døgnmiddelverdier over analysemетодens deteksjonsgrense på $20 \text{ ng}/\text{m}^3$. Den høyeste verdien var $38 \text{ ng}/\text{m}^3$. Svanvik ligger nær grensa mot Sovjetunionen i Sør-Varanger. Birkenes hadde i 1985-86 årsmiddelverdi $0,63 \text{ ng}/\text{m}^3$ og høyeste døgnmiddelverdi $4,6 \text{ ng}/\text{m}^3$.

Rb (rubidium):

Bare i Mo i Rana og Odda er det målt døgnmiddelverdier over deteksjonsgrensen på $1 \text{ ng}/\text{m}^3$. Mo i Rana hadde den høyeste verdien med $7 \text{ ng}/\text{m}^3$.

Sr (strontium):

Samtlige døgnmiddelverdier var under deteksjonsgrensen på $10 \text{ ng}/\text{m}^3$.

Y (yttrium):

Bare i Kristiansand, Odda og Oslo ble det funnet noen få døgnmiddelverdier over deteksjonsgrensen på $0,2 \text{ ng}/\text{m}^3$. Høyeste verdi hadde Kristiansand med $1,2 \text{ ng}/\text{m}^3$.

Mo (molybden):

Samtlige døgnmiddelverdier var under deteksjonsgrensen på $1 \text{ ng}/\text{m}^3$.

Cd (kadmium):

Kadmium står på SFTs liste over stoffer som er prioritert for tiltak (prioritet 1). Døgnmiddelverdier over deteksjonsgrensen på $4 \text{ ng}/\text{m}^3$ ble målt i Bergen, Mo i Rana, Odda og Trondheim. Den klart høyeste enkeltverdien hadde Odda med $76 \text{ ng}/\text{m}^3$. Birkenes hadde i 1985-86 årsmiddelverdi $0,14 \text{ ng}/\text{m}^3$ og høyeste døgnmiddelverdi $1,2 \text{ ng}/\text{m}^3$.

Verdens helseorganisasjon har satt grenseverdier for årsmidler av kadmium til $1-5 \text{ ng}/\text{m}^3$ i landlige områder og $10-20 \text{ ng}/\text{m}^3$ i byområder. Fordi deteksjonsgrensen var så vidt høy som $4 \text{ ng}/\text{m}^3$, er middelverdiene for Cd usikre. Odda kan imidlertid ha et årsmiddel opp mot $5 \text{ ng}/\text{m}^3$.

Sb (antimon):

Bare Drammen, Oslo og Stavanger hadde døgnmiddelverdier over deteksjonsgrensen på $1 \text{ ng}/\text{m}^3$. Den høyeste verdien hadde Stavanger med $5 \text{ ng}/\text{m}^3$. Birkenes hadde i 1985-86 årsmiddelverdi på $0,57 \text{ ng}/\text{m}^3$ og høyeste døgnmiddelverdi på $6,1 \text{ ng}/\text{m}^3$.

Te (tellur):

Samtlige døgnmiddelverdier var under deteksjonsgrensen på $8 \text{ ng}/\text{m}^3$.

Cs (cesium):

Samtlige døgnmiddelverdier var under deteksjonsgrensen på $1 \text{ ng}/\text{m}^3$.

Ba (barium):

Halvparten av stasjonene viste døgnmiddelverdier over deteksjonsgrensen på $10 \text{ ng}/\text{m}^3$. De høyeste døgnmiddelverdiene ble målt i prøver fra Narvik, Drammen og Oslo. Oslo hadde et jevnt og mye høyere nivå enn de andre stedene.

La (lantan):

Bare i Drammen og Ålvik ble det registrert døgnmiddelverdier over deteksjonsgrensen på $1 \text{ ng}/\text{m}^3$. Høyeste verdi begge stedene var $9 \text{ ng}/\text{m}^3$. Birkenes hadde i 1985-86 årsmiddelverdi $0,06 \text{ ng}/\text{m}^3$ og høyeste døgnmid- delverdi $0,45 \text{ ng}/\text{m}^3$.

Hg (kvikksølv):

Kvikksølv står på SFTs liste over stoffer som er prioritert for tiltak (prioritet 1). Kvikksølv i luft kan foreligge både i flyktig og partikulær form. En regner at den dominerende delen (>80%) av totalt kvikk-sølv foreligger som gassformig elementært kvikk-sølv. De filterprøvene som er analysert i denne undersøkelsen, inneholder bare partikulært kvikk-sølv. Ingen steder ble det målt døgnmiddelverdier over deteksjonsgrensen på 34 ng/m³.

Tl (thallium):

Samtlige døgnmiddelverdier var under deteksjonsgrensen på 0,4 ng/m³.

Pb (bly):

Bly står på SFTs liste over stoffer som er prioritert for tiltak (prioritet 1). Bly er påvist i samtlige prøver (laveste døgnmiddel-verdi 4 ng/m³). Maksimale døgnmiddelverdier over 500 ng/m³ ble målt i Drammen, Mo i Rana, Oslo, Stavanger og Trondheim. Den høyeste enkelt-verdien hadde Stavanger med 1 800 ng/m³. På Birkenes i 1985-86 var årsmiddelverdien 11 ng/m³ og den høyeste døgnmiddelverdien 106 ng/m³.

Verdens helseorganisasjon har fastsatt grenseverdien for årsmiddel til 500-1 000 ng/m³. Middelverdien for fem døgnprøver i Stavanger var 1 170 ng/m³. Både denne og tidligere undersøkelser viser at konsentrasjonen av bly i de mest trafikkerte gatene i de større byene kan ha årsmiddelverdier rundt WHOs grenseverdi.

Bi (vismut):

Maksimale døgnmiddelverdier over deteksjonsgrensen på 1 ng/m³ er målt i Oslo, Svanvik, Svelgen og Ålvik. Den høyeste enkeltverdien hadde Svanvik i Sør-Varanger med 11 ng/m³.

Th (thorium):

Samtlige døgnmiddelverdier var under deteksjonsgrensen på 0,4 ng/m³.

U (uran):

Samtlige døgnmiddelverdier var under deteksjonsgrensen på 4 ng/m³.

5 BEHOV FOR VIDERE ARBEID

Filtre fra 18 målesteder spredt over hele landet er undersøkt med ICP-MS for 31 elementer. Resultatene viser at nesten alle stedene hadde forhøyede konsentrasjoner av ett eller flere elementer i måleperioden. De stedene som hadde forhøyede verdier av flest elementer var Kristiansand, Odda, Oslo, Mo i Rana og Ålvik. Også i Drammen, Kirkenes og Trondheim var det forhøyede konsentrasjoner av en del elementer.

Sammenlikning av resultatene fra denne undersøkelsen med data fra bakgrunnstasjonen Birkenes i Aust-Agder viste minst forskjeller i maksimale konsentrasjoner for elementene Na, V, Cd og Sb. For de øvrige elementene som er målt i begge undersøkelsene, var de maksimale koncentrasjonene i byer og tettsteder 10 til 60 ganger høyere enn på Birkenes. Forskjellen er antagelig enda større fordi det i denne undersøkelsen bare ble tatt ut fem filtre fra byer og tettsteder, mens Birkenes-undersøkelsen bygger på 160 prøver.

For å få en fullstendig oversikt for hele landet bør en fortsette denne undersøkelsen. Følgende steder samles det også regelmessig luftprøver som bør analyseres på de samme metallene: Halden, Sarpsborg, Fredrikstad, Lillestrøm, Hamar, Lillehammer, Gjøvik, Skien, Porsgrunn, Eydehavn, Kvinesdal, Tromsø, Sør-Varanger (flere målesteder), Jeløy og norske bakgrunnstasjoner.

6 REFERANSER

Amundsen, C.E. (1986) Sporelementer i luft, Birkenes. Lillestrøm (NILU IR 4/86).

Montaser, A. and Golightly, D.W. (1987) Inductively Coupled Plasmas in Analytical Chemistry. New York, VCH Publishers.

SFT (1987) Miljøgifter i Norge. Oslo (SFT-rapport nr. 79).

World Health Organization (1987) Air quality guidelines for Europe. Copenhagen (WHO regional publications. European series; No. 23).

DATAVEDLEGG

Måleresultater for 31 elementer.

STATISTIKK FOR HVERT ENKELT MÅLESTED

Mean : Middelverdi (ng/m^3)
Minimum : Laveste døgnmiddelverdi (ng/m^3)
Maximum : Høyeste døgnmiddelverdi (ng/m^3)
Std. dev.: Standardavvik (ng/m^3)
N : Antall observasjoner
#<d.1. : Antall observasjoner lavere enn
analysemetodens deteksjonsgrense

Bergen

	Mean	Minimum	Maximum	Std. dev.	N	#<d.1.
Li	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Be	< 1	< 1	< 1	-	5	5
B	< 20	< 20	< 20	-	5	5
Na	<1100	< 1100	2000	650	5	3
Mg	360	300	480	73	5	0
Al	1000	620	1300	310	5	0
V	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cr	< 16	< 16	< 16	-	5	5
Mn	27	6	56	19	5	0
Fe	940	460	1400	330	5	0
Ni	< 16	< 16	< 16	-	5	5
Co	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cu	17	< 6	30	10	5	0
Zn	460	78	1100	460	5	0
As	< 20	< 20	< 20	-	5	5
Rb	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Sr	< 10	< 10	< 10	-	5	5
Y	< 0.2	< 0.2	< 0.2	-	5	5
Mo	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cd	6	< 4	10	3	5	1
Sb	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Te	< 8	< 8	< 8	-	5	5
Cs	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Ba	< 10	< 10	18	6	5	3
La	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Hg	< 34	< 34	< 34	-	5	5
Tl	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
Pb	140	54	240	86	5	0
Bi	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Th	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
U	< 4	< 4	< 4	-	5	5

Drammen

	Mean	Minimum	Maximum	Std. dev.	N	#<d.l.
Li	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Be	< 1	< 1	< 1	-	5	5
B	< 20	< 20	< 20	-	5	5
Na	2600	< 1100	10000	4200	5	3
Mg	900	300	1700	650	5	0
Al	670	320	1400	480	5	0
V	2	< 1	7	3	5	4
Cr	< 16	< 16	< 16	-	5	5
Mn	12	10	18	3	5	0
Fe	920	620	1300	280	5	0
Ni	< 16	< 16	< 16	-	5	5
Co	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cu	37	< 6	110	44	5	1
Zn	91	44	150	43	5	0
As	< 20	< 20	< 20	-	5	5
Rb	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Sr	< 10	< 10	< 10	-	5	5
Y	< 0.2	< 0.2	< 0.2	-	5	5
Mo	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cd	< 4	< 4	< 4	-	5	5
Sb	< 1	< 1	2	1	5	4
Te	< 8	< 8	< 8	-	5	5
Cs	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Ba	60	< 10	280	120	5	4
La	2	< 1	9	4	5	4
Hg	< 34	< 34	< 34	-	5	5
Tl	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
Pb	380	110	800	250	5	0
Bi	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Th	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
U	< 4	< 4	< 4	-	5	5

Karpdalen

	Mean	Minimum	Maximum	Std. dev.	N	#<d.1.
Li	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Be	< 1	< 1	< 1	-	5	5
B	< 20	< 20	< 20	-	5	5
Na	<1100	< 1100	< 1100	-	5	5
Mg	220	150	320	74	5	0
Al	280	170	380	83	5	0
V	7	4	14	4	5	0
Cr	< 16	< 16	< 16	-	5	5
Mn	11	8	14	2	5	0
Fe	810	640	1100	180	5	0
Ni	24	< 16	48	17	5	2
Co	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cu	56	30	86	23	5	0
Zn	91	62	180	50	5	0
As	< 20	< 20	< 20	7	5	5
Rb	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Sr	< 10	< 10	< 10	-	5	5
Y	< 0.2	< 0.2	< 0.2	-	5	5
Mo	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cd	< 4	< 4	< 4	-	5	5
Sb	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Te	< 8	< 8	< 8	-	5	5
Cs	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Ba	< 10	< 10	< 10	-	5	5
La	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Hg	< 34	< 34	< 34	-	5	5
Tl	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
Pb	27	24	38	6	5	0
Bi	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Th	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
U	< 4	< 4	< 4	-	5	5

Kirkenes

	Mean	Minimum	Maximum	Std. dev.	N	#<d.l.
Li	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Be	< 1	< 1	< 1	-	5	5
B	< 20	< 20	22	5	5	4
Na	1500	1200	1800	240	5	0
Mg	1100	700	1300	250	5	0
Al	1000	500	1500	410	5	0
V	16	8	26	9	5	0
Cr	26	< 16	42	16	5	2
Mn	250	170	320	57	5	0
Fe	800	460	1100	240	5	0
Ni	37	< 16	76	28	5	1
Co	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cu	58	< 6	92	35	5	1
Zn	82	58	98	18	5	0
As	< 20	< 20	< 20	-	5	5
Rb	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Sr	< 10	< 10	< 10	-	5	5
Y	< 0.2	< 0.2	< 0.2	-	5	5
Mo	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cd	< 4	< 4	< 4	-	5	5
Sb	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Te	< 8	< 8	< 8	-	5	5
Cs	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Ba	< 10	< 10	< 10	-	5	5
La	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Hg	< 34	< 34	< 34	-	5	5
Tl	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
Pb	130	36	200	60	5	0
Bi	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Th	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
U	< 4	< 4	< 4	-	5	5

Kristiansand

	Mean	Minimum	Maximum	Std. dev.	N	#<d.l.
Li	< 1	< 1	5	1	28	27
Be	< 1	< 1	< 1	-	28	28
B	< 20	< 20	< 20	-	28	28
Na	1400	<1100	5800	1400	28	16
Mg	210	< 30	1200	280	27	6
Al	250	36	600	190	27	0
V	3	< 1	20	4	28	15
Cr	< 16	< 16	37	8	28	22
Mn	16	< 1	260	49	28	10
Fe	700	240	7200	1300	28	0
Ni	< 16	< 16	34	7	28	24
Co	< 1	< 1	< 1	-	28	28
Cu	11	< 6	50	15	28	21
Zn	93	14	1000	-	28	0
As	< 20	< 20	< 20	-	28	28
Rb	< 1	< 1	< 1	-	28	28
Sr	< 10	< 10	< 10	-	28	28
Y	< 0.2	< 0.2	< 0.2	-	28	28
Mo	< 1	< 1	< 1	-	28	28
Cd	< 4	< 4	< 4	-	28	28
Sb	< 1	< 1	< 1	-	28	28
Te	< 8	< 8	< 8	-	28	28
Cs	< 1	< 1	< 1	-	28	28
Ba	< 10	< 10	< 16	2	28	27
La	< 1	< 1	< 1	-	28	28
Hg	< 34	< 34	< 34	-	28	28
Tl	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	28	28
Pb	52	4	440	81	28	0
Bi	< 1	< 1	< 1	-	28	28
Th	< 0.4	< 0.4	< 0.6	0	28	27
U	< 4	< 4	< 4	-	28	28

Mo i Rana

	Mean	Minimum	Maximum	Std. dev.	N	#<d.l.
Li	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Be	< 1	< 1	< 1	-	5	5
B	< 20	< 20	< 20	-	5	5
Na	1500	< 1100	2200	650	5	1
Mg	1000	740	1300	240	5	0
Al	970	560	1600	460	5	0
V	14	< 1	28	12	5	1
Cr	20	< 16	40	13	5	2
Mn	760	480	1100	240	5	0
Fe	4400	2800	6200	1300	5	0
Ni	< 16	< 16	28	10	5	3
Co	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cu	40	20	88	28	5	0
Zn	1000	360	3200	1200	5	0
As	< 20	< 20	< 20	-	5	5
Rb	4	< 1	7	3	5	1
Sr	< 10	< 10	< 10	-	5	5
Y	< 0.2	< 0.2	< 0.2	-	5	5
Mo	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cd	< 4	< 4	10	4	5	4
Sb	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Te	< 8	< 8	< 8	-	5	5
Cs	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Ba	< 10	< 10	16	5	5	4
La	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Hg	< 34	< 34	< 34	-	5	5
Tl	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
Pb	320	120	840	300	5	0
Bi	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Th	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
U	< 4	< 4	< 4	-	5	5

Narvik

	Mean	Minimum	Maximum	Std. dev.	N	#<d.l.
Li	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Be	< 1	< 1	< 1	-	5	5
B	< 20	< 20	< 20	-	5	5
Na	1300	< 1100	1700	440	5	1
Mg	240	200	280	32	5	0
Al	450	380	560	83	5	0
V	15	9	20	4	5	0
Cr	< 16	< 16	< 16	-	5	5
Mn	330	110	640	190	5	0
Fe	3600	1100	7400	2300	5	0
Ni	< 16	< 16	28	9	5	3
Co	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cu	18	14	22	3	5	0
Zn	96	62	130	24	5	0
As	< 20	< 20	< 20	-	5	5
Rb	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Sr	< 10	< 10	< 10	-	5	5
Y	< 0.2	< 0.2	< 0.2	-	5	5
Mo	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cd	< 4	< 4	< 4	-	5	5
Sb	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Te	< 8	< 8	< 8	-	5	5
Cs	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Ba	46	< 10	110	41	5	1
La	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Hg	< 34	< 34	< 34	-	5	5
Tl	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
Pb	240	180	300	48	5	0
Bi	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Th	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
U	< 4	< 4	< 4	-	5	5

Notodden

	Mean	Minimum	Maximum	Std. dev.	N	#<d.l.
Li	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Be	< 1	< 1	< 1	-	5	5
B	< 20	< 20	< 20	-	5	5
Na	1400	1200	1600	160	5	0
Mg	200	180	240	27	5	0
Al	480	400	600	94	5	0
V	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cr	< 16	< 16	18	4	5	4
Mn	68	58	80	8	5	0
Fe	580	540	640	43	5	0
Ni	< 16	< 16	< 16	-	5	5
Co	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cu	< 6	< 6	10	3	5	3
Zn	49	40	60	7	5	0
As	< 20	< 20	< 20	-	5	5
Rb	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Sr	< 10	< 10	< 10	-	5	5
Y	< 0.2	< 0.2	< 0.2	-	5	5
Mo	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cd	< 4	< 4	< 4	-	5	5
Sb	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Te	< 8	< 8	< 8	-	5	5
Cs	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Ba	15	< 10	36	15	5	3
La	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Hg	< 34	< 34	< 34	-	5	5
Tl	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
Pb	150	76	220	60	5	0
Bi	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Th	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
U	< 4	< 4	< 4	-	5	5

Odda

	Mean	Minimum	Maximum	Std. dev.	N	#<d.l.
Li	< 1	< 1	3	1	29	27
Be	< 1	< 1	< 1	-	29	29
B	< 20	< 20	< 20	-	29	29
Na	2000	1500	3000	500	29	0
Mg	280	58	620	250	29	0
Al	700	210	2000	460	29	0
V	2	< 1	7	2	29	20
Cr	< 16	< 16	47	8	29	27
Mn	28	< 1	172	45	29	7
Fe	1200	740	2000	330	29	0
Ni	< 16	< 16	31	6	29	27
Co	< 1	< 1	< 1	-	29	29
Cu	12	< 6	100	24	29	15
Zn	120	37	310	65	29	0
As	< 20	< 20	< 20	-	29	29
Rb	< 1	< 1	< 1	-	29	29
Sr	< 10	< 10	< 10	-	29	29
Y	< 0.2	< 0.2	< 0.2	-	29	29
Mo	< 1	< 1	< 1	-	29	29
Cd	11	< 4	76	15	29	25
Sb	< 1	< 1	< 1	-	29	29
Te	< 8	< 8	< 8	-	29	29
Cs	< 1	< 1	< 1	-	28	28
Ba	< 10	< 10	32	8	29	24
La	< 1	< 1	< 1	-	29	29
Hg	< 17	< 17	< 17	-	29	29
Tl	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	29	29
Pb	96	32	200	44	29	0
Bi	< 1	< 1	< 1	-	29	29
Th	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	29	29
U	< 4	< 4	< 4	-	29	29

Oslo

	Mean	Minimum	Maximum	Std. dev.	N	#d.l.
Li	< 1	< 1	3	0.5	28	27
Be	< 1	< 1	< 1	-	28	28
B	< 20	< 20	45	10	27	21
Na	<1100	<1100	< 1100	-	28	28
Mg	340	< 30	2800	580	28	2
Al	410	120	1500	310	27	0
V	5	< 1	14	4	28	4
Cr	< 16	< 16	< 16	-	28	28
Mn	20	< 1	108	30	28	11
Fe	750	290	2200	510	28	0
Ni	< 16	< 16	< 16	-	28	28
Co	< 1	< 1	< 1	-	28	28
Cu	22	< 6	72	16	28	3
Zn	210	45	760	180	28	0
As	< 20	< 20	< 20	-	28	0
Rb	< 1	< 1	< 1	-	28	0
Sr	< 10	< 10	< 10	-	27	27
Y	< 0.2	< 0.2	< 0.2	-	28	28
Mo	< 1	< 1	< 1	-	28	28
Cd	< 4	< 4	< 4	-	28	28
Sb	< 1	< 1	4	1	28	26
Te	< 8	< 8	< 8	-	28	28
Cs	< 1	< 1	< 1	-	28	28
Ba	210	< 10	400	130	28	4
La	< 1	< 1	< 1	-	28	28
Hg	< 34	< 34	< 34	-	28	28
Tl	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	28	28
Pb	380	92	1000	250	28	0
Bi	< 1	< 1	< 1	-	28	28
Th	< 0.4	< 0.4	0.6	0	28	27
U	< 4	< 4	< 4	-	28	28

Sauda

	Mean	Minimum	Maximum	Std. dev.	N	#<d.l.
Li	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Be	< 1	< 1	< 1	-	5	5
B	< 20	< 20	< 20	-	5	5
Na	<1100	< 1100	< 1100	-	5	5
Mg	150	68	260	70	5	0
Al	450	48	880	300	5	0
V	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cr	30	< 16	52	16	5	1
Mn	1100	700	1500	340	5	0
Fe	440	220	740	190	5	0
Ni	< 16	< 16	< 16	-	5	5
Co	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cu	< 6	< 6	< 6	-	5	5
Zn	69	50	92	18	5	0
As	< 20	< 20	< 20	-	5	5
Rb	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Sr	< 10	< 10	< 10	-	5	5
Y	< 0.2	< 0.2	< 0.2	-	5	5
Mo	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cd	< 4	< 4	< 4	-	5	5
Sb	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Te	< 8	< 8	< 8	-	5	5
Cs	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Ba	< 10	< 10	< 10	-	5	5
La	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Hg	< 34	< 34	< 34	-	5	5
Tl	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
Pb	80	70	90	8	5	0
Bi	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Th	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
U	< 4	< 4	< 4	-	5	5

Stavanger

	Mean	Minimum	Maximum	Std. dev.	N	#<d.l.
Li	< 1	< 1	< 1	0	5	5
Be	< 1	< 1	< 1	-	5	5
B	< 20	< 20	< 20	-	5	5
Na	<1100	<1100	< 1100	-	5	5
Mg	630	< 30	1500	540	5	1
Al	550	340	1000	260	5	0
V	< 1	< 1	2	1	5	3
Cr	< 16	< 16	< 16	-	5	5
Mn	13	4	22	7	5	0
Fe	970	220	1700	530	5	0
Ni	< 16	< 16	< 16	-	5	5
Co	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cu	35	< 6	56	20	5	1
Zn	120	< 4	280	100	5	1
As	< 20	< 20	< 20	-	5	5
Rb	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Sr	< 10	< 10	< 10	-	5	5
Y	< 0.2	< 0.2	< 0.2	-	5	5
Mo	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cd	< 4	< 4	< 4	-	5	5
Sb	3	< 1	5	2	5	2
Te	< 8	< 8	< 8	-	5	5
Cs	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Ba	12	< 10	32	12	5	3
La	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Hg	< 34	< 34	< 34	-	5	5
Tl	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
Pb	1200	160	1800	610	5	0
Bi	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Th	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
U	< 4	< 4	< 4	-	5	5

Svanvik

	Mean	Minimum	Maximum	Std. dev.	N	#<d.1.
Li	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Be	< 1	< 1	< 1	-	5	5
B	< 20	< 20	24	6	5	4
Na	<1100	< 1100	< 1100	-	5	5
Mg	240	220	280	26	5	0
Al	200	130	300	64	5	0
V	2	< 1	6	2	5	3
Cr	< 16	< 16	< 16	-	5	5
Mn	66	58	72	5	5	0
Fe	630	540	760	81	5	0
Ni	< 16	< 16	20	6	5	2
Co	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cu	24	10	34	9	5	0
Zn	57	44	78	15	5	0
As	< 20	< 20	38	14	5	3
Rb	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Sr	< 10	< 10	< 10	-	5	5
Y	< 0.2	< 0.2	< 0.2	-	5	5
Mo	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cd	< 4	< 4	< 4	-	5	5
Sb	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Te	< 8	< 8	< 8	-	5	5
Cs	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Ba	< 10	< 10	< 10	-	5	5
La	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Hg	< 34	< 34	< 34	-	5	5
Tl	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
Pb	28	20	34	5	5	0
Bi	3	< 1	11	5	5	3
Th	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
U	< 4	< 4	< 4	-	5	5

Svelgen

	Mean	Minimum	Maximum	Std. dev.	N	#<d.l.
Li	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Be	< 1	< 1	< 1	-	5	5
B	< 20	< 20	< 20	-	5	5
Na	<1100	< 1100	< 1100	-	5	5
Mg	1500	400	5200	2100	5	0
Al	820	260	2600	1000	5	0
V	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cr	< 16	< 16	< 16	-	5	5
Mn	7	4	12	3	5	0
Fe	510	260	1100	340	5	0
Ni	< 16	< 16	< 16	-	5	5
Co	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cu	< 6	< 6	< 6	-	5	5
Zn	91	42	150	41	5	0
As	< 20	< 20	< 20	-	5	5
Rb	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Sr	< 10	< 10	< 10	-	5	5
Y	< 0.2	< 0.2	< 0.2	-	5	5
Mo	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cd	< 4	< 4	< 4	-	5	5
Sb	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Te	< 8	< 8	< 8	-	5	5
Cs	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Ba	< 10	< 10	< 10	-	5	5
La	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Hg	< 34	< 34	< 34	-	5	5
Tl	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
Pb	29	24	34	4	5	0
Bi	< 1	< 1	2	1	5	4
Th	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
U	< 4	< 4	< 4	-	5	5

Trondheim

	Mean	Minimum	Maximum	Std. dev.	N	#<d.1.
Li	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Be	< 1	< 1	< 1	-	5	5
B	< 20	< 20	< 20	-	5	5
Na	1200	< 1100	2200	680	5	2
Mg	620	360	1000	240	5	0
Al	1200	400	2200	640	5	0
V	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cr	< 16	< 16	< 16	-	5	5
Mn	29	14	66	21	5	0
Fe	1300	780	2600	760	5	0
Ni	19	< 16	36	12	5	2
Co	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cu	12	< 6	36	14	5	3
Zn	120	8	220	89	5	0
As	< 20	< 20	< 20	-	5	5
Rb	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Sr	< 10	< 10	< 10	-	5	5
Y	< 0.2	< 0.2	< 0.2	-	5	5
Mo	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cd	< 4	< 4	6	2	5	4
Sb	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Te	< 8	< 8	< 8	-	5	5
Cs	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Ba	14	< 10	38	14	5	3
La	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Hg	< 34	< 34	< 34	-	5	5
Tl	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
Pb	230	48	600	220	5	0
Bi	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Th	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
U	< 4	< 4	< 4	-	5	5

Øvre Årdal

	Mean	Minimum	Maximum	Std. dev.	N	#<d.l.
Li	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Be	< 1	< 1	< 1	-	5	5
B	< 20	< 20	< 20	-	5	5
Na	1600	< 1100	2400	680	5	1
Mg	110	42	200	58	5	0
Al	1300	600	1700	470	5	0
V	6	< 1	11	4	5	1
Cr	< 16	< 16	< 16	-	5	5
Mn	54	42	68	9	5	0
Fe	610	480	800	120	5	0
Ni	< 16	< 16	< 16	-	5	5
Co	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cu	< 6	< 6	< 6	-	5	5
Zn	62	36	100	24	5	0
As	< 20	< 20	< 20	-	5	5
Rb	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Sr	< 10	< 10	< 10	-	5	5
Y	< 0.2	< 0.2	< 0.2	-	5	5
Mo	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cd	< 4	< 4	< 4	-	5	5
Sb	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Te	< 8	< 8	< 8	-	5	5
Cs	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Ba	< 10	< 10	< 10	-	5	5
La	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Hg	< 34	< 34	< 34	-	5	5
Tl	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
Pb	46	16	70	21	5	0
Bi	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Th	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
U	< 4	< 4	< 4	-	5	5

Ålvik

	Mean	Minimum	Maximum	Std. dev.	N	#<d.l.
Li	2	< 1	6	2	5	3
Be	< 1	< 1	< 1	-	5	5
B	84	24	110	35	5	0
Na	<1100	< 1100	3200	1200	5	4
Mg	9300	1400	28000	1100	5	0
Al	2800	500	6800	2900	5	0
V	< 1	< 1	2	1	5	4
Cr	21	< 16	42	14	5	2
Mn	33	10	100	38	5	0
Fe	2000	700	3200	1000	5	0
Ni	< 16	< 16	< 16	-	5	5
Co	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cu	22	< 6	50	21	5	1
Zn	220	120	540	180	5	0
As	< 20	< 20	< 20	-	5	5
Rb	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Sr	< 10	< 10	< 10	-	5	5
Y	< 0.2	< 0.2	< 0.2	-	5	5
Mo	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cd	< 4	< 4	< 4	-	5	5
Sb	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Te	< 8	< 8	< 8	-	5	5
Cs	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Ba	< 10	< 10	< 10	-	5	5
La	4	< 1	9	4	5	2
Hg	< 34	< 34	< 34	-	5	5
Tl	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
Pb	17	8	34	11	5	0
Bi	1	< 1	2	1	5	4
Th	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
U	< 4	< 4	< 4	-	5	5

Årdalstangen

	Mean	Minimum	Maximum	Std. dev.	N	#<d.l.
Li	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Be	< 1	< 1	< 1	-	5	5
B	< 20	< 20	< 20	-	5	5
Na	1200	< 1100	1500	380	5	2
Mg	140	120	170	23	5	0
Al	680	440	820	140	5	0
V	3	< 1	5	2	5	1
Cr	< 16	< 16	< 16	-	5	5
Mn	60	52	68	6	5	0
Fe	540	500	600	42	5	0
Ni	< 16	< 16	< 16	-	5	5
Co	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cu	< 6	< 6	< 6	-	5	5
Zn	55	32	72	16	5	0
As	< 20	< 20	< 20	-	5	5
Rb	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Sr	< 10	< 10	< 10	-	5	5
Y	< 0.2	< 0.2	< 0.2	-	5	5
Mo	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Cd	< 4	< 4	< 4	-	5	5
Sb	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Te	< 8	< 8	< 8	-	5	5
Cs	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Ba	< 10	< 10	< 10	-	5	5
La	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Hg	< 34	< 34	< 34	-	5	5
Tl	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
Pb	42	34	52	8	5	0
Bi	< 1	< 1	< 1	-	5	5
Th	< 0.4	< 0.4	< 0.4	-	5	5
U	< 4	< 4	< 4	-	5	5

DØGNMIDDELKONSENTRASJONER AV 31 ELEMENTER
(ng/m³)

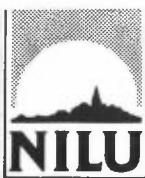
Kode for datering av prøvene:

Eks. 88021112 betyr:

År : 1988

Måned: Februar

Dato : 11.-12. (kl. 08-kl. 08).

NORSK INSTITUTT FOR LUFTFORSKNING (NILU)
NORWEGIAN INSTITUTE FOR AIR RESEARCH
POSTBOKS 64, N-2001 LILLESTRØM

RAPPORTTYPE OPPDRAKSRAPPORT	RAPPORTNR. OR 30/89	ISBN-82-425-0035-5	
DATO MAI 1989	ANSV. SIGN. <i>J. Schjoldøy</i>	ANT. SIDER 48	PRIS kr 75,-
TITTEL Kartlegging av konsentrasjoner av tungmetaller i luft i tettsteder	PROSJEKTLEDER L.O. Hagen		
	NILU PROSJEKT NR. 0-8818		
FORFATTER(E) L.O. Hagen, A. Bartonova, T. Berg, O. Røyset og M. Vadset	TILGJENGELIGHET A		
	OPPDRAKS GIVERS REF. M. Steen, SFT		
OPPDRAKS GIVER (NAVN OG ADRESSE) Statens forurensningstilsyn Postboks 8100, Dep 0032 Oslo 1			
3 STIKKORD (å maks. 20 anslag) Tungmetaller Luftkvalitet Tettsteder			
REFERAT (maks. 300 anslag, 7 linjer) Svevestøvprøver fra 18 målesteder i byer og tettsteder er analysert for innholdet av 31 elementer ved hjelp av ICP-MS. De stedene som hadde forhøyede konsentrasjoner av flest elementer var Kristiansand, Odda, Oslo, Mo i Rana og Alvik. Resultatene er sammenliknet med tilsvarende data fra bakgrunnstasjonen Birkenes i Aust-Agder i 1985-86. For en rekke elementer var de høyeste døgnmidDELverdiene i byer og tettsteder 10 til 60 ganger høyere enn på Birkenes.			

TITLE Mapping of concentrations of heavy metals in the air in Norway
ABSTRACT (max. 300 characters, 7 lines)

- * Kategorier: Åpen - kan bestilles fra NILU A
 Må bestilles gjennom oppdragsgiver B
 Kan ikke utleveres C